

BOJAN VASIĆ (Banatsko Novo Selo, 1985) objavio je knjige pesama *Srča* (2009), *Tomato* (2011), *Ictus* (2012), *13* (2013), *Detroit* (2014), *Volfram* (2017), *Toplo bilje* (2019), *Brid* (izabrane pesme, 2021), *Udaljavanje* (2022), *Crna kutija* (2023), *Noć od ružinog drveta* (2024), *krotko* (2025), kao i romane *Vlastelinstva* (2022), *Tamna: Crne kćeri* (Blum izdavaštvo, 2024), *Tamna: Slava i kob* (Blum izdavaštvo, 2025), *Ulm* (2025). Bio je deo pesničko-umetničke grupe okupljene oko edicije *caché*. Za poeziju je dobio priznanja Mladi Dis, Matićev šal, „Miroslav Antić”, „Vasko Popa”, „Branko Miljković” i Lenkin šal. Prevođen je na poljski, slovenački (*Črepinje/Srča*, 2015, *Oddaljevanje*, 2025), engleski, makedonski (*Topli bilki*, 2021) i nemački jezik (*Warme Pflanzen*, 2024). Piše književnu kritiku. Živi u Pančevu.

b

Bojan Vasić

TAMNA

knjiga III

Krvavi grozd

π

edicija

KIRKA (knjiga br. 72)

uredništvo, lektura

Anja Marković

Aleksandar Šurbatović

Tamara Krstić

Milica Belobrk

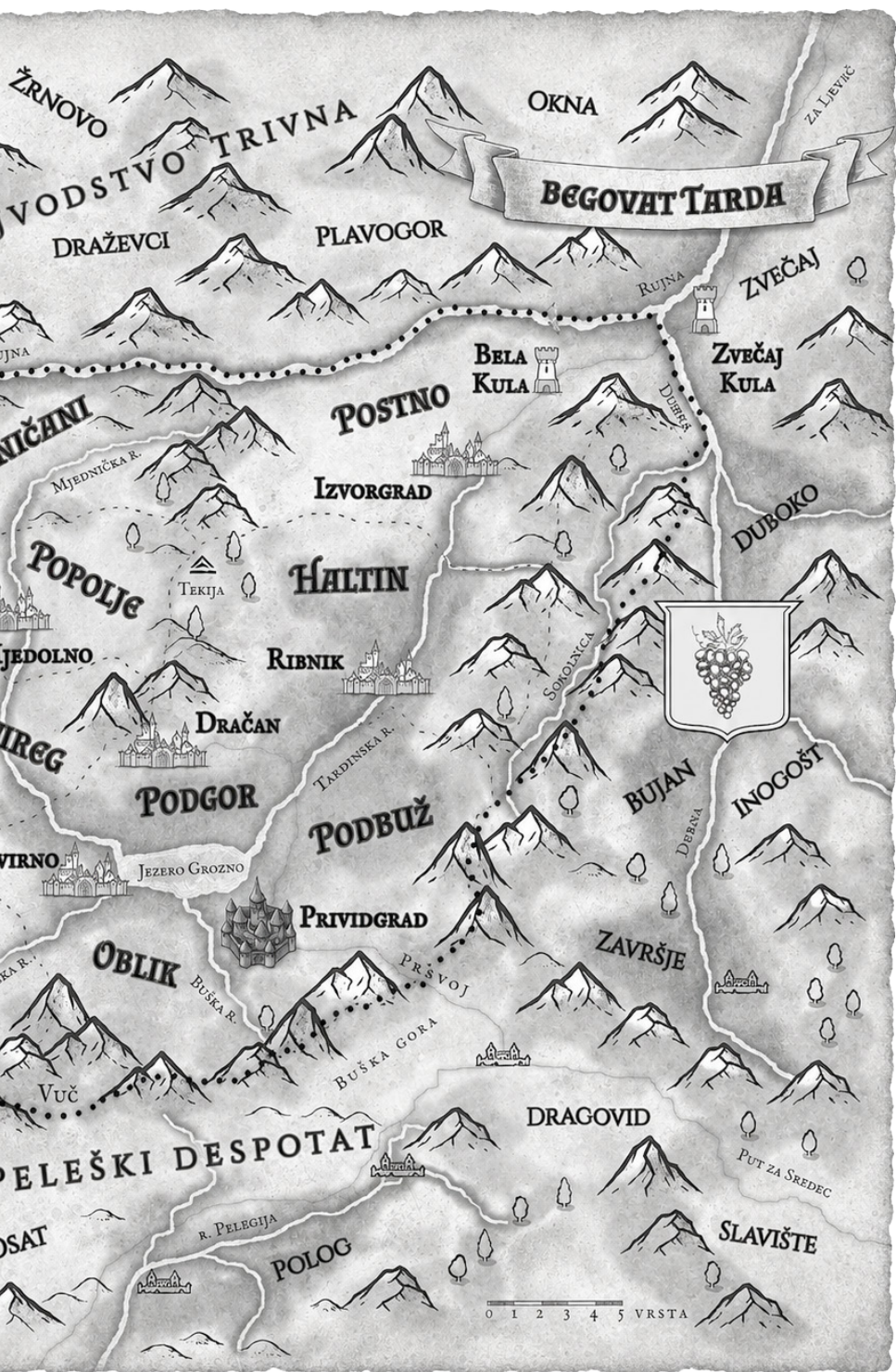
©Bojan Vasić

foto na poledini © Natalia Reich

Recikliraj, zasadi,
brini se o prirodi onako kako
se ona oduvek brinula o nama.

povest treća

*u kojoj se govori
o kraju pohoda,
begovskoj kući tarda
i zavisti
kojom je ona začeta još u davnini*

Opojni vrt opasan planinama.

Gde se nebo dudinjama lepi za prašnjavi drum, a jesen puna bujnih vinograda leži povijena po zemlji sva modra od ljubomore na leto.

Jug, načetvoro rasečen vodama od kojih se nijedna ne uliva u more, već u jezero Grozno.

Prezreli plod obletan osama što se od neukrotive slasti sam od sebe raspada.

Tamo gde se sve pamti jer su ljudi duboki, nepredvidivi i viroviti poput neprozirnih, jezerskih talasa.

Istovremeno i divlji i postojan, i širokogrud i nemilosrdan, i veran i pretvoran.

Neodoljiv, podatan, truo.

Napukli nar obujmljen gladnim prstima.

„Leksane, Roksanda!”

Ženski glas je odjekivao selom poput zvona za uzburku. Vojnik odeljen da ih čuva, Kužim izvidnik, razmrdao je jatagan i načulio uši ka kamenim zidovima. Okrnjeni i krivi od starosti, bez ijednog prozora, pretvarali su kuće očevih zemljanika u male tvrđave. Roksanda je zastala

i dotakla najbliži dlanom. I dalje ledeno hladan iako je sredina cvetnja.

„Neko zove”, prozborio je i napola se osvrnuo.

Udar vetra odneo mu je glas preko potamnele šindre visokih staja. Kroz otvor u zidu potekla je bivolja mokrać, iz nevidljivog dvorišta zadrečalo june kao da ga škope.

„Bolje da se vratimo”, savio je vojnik nogu u kolenu i nemarno dotakao čibuk patrljkom palca.

Videći da se brat ne osvrće, nastavila je niz drum s nesigurnim osmejkom na licu.

„Gde ste se zajurili, gospođa Besjana zove!”, povikala je žena iz daljine.

Tek na pomen majčinog imena, Leksanov hod je usporio. Visoki vojnik je izvukao lulu iz pojasa i prevukao masnim vrškom po ivici usana.

„Hajte, ljutiće se hanuma.”

Roksanda je stala. Leksan se petama ukopao u kalovitu cestu. Žudno je zurio ka susednom brdu s ograđenim poljem prepunim razjarenih bikova.

Napokon je punačka dvorkinja zajapurenog lica pristigla postrmom stazom. Kujtim je mirno mrvio mirisne travke svojim crnim prstima.

„Jedva sam vas stigla!”, odsekla je prekorno. „Vi, deco, jurite kao da bežite od nečeg.”

Leksan je iznenada stisnuo pesnice.

„Deca? Ja sam ti gospodar i idem kuda me volja!”

Kujtim i žena su se pogledali.

„Onda vam, gospodaru, kao glasnik vaše matere poručujem da smesta okrenete ka dvoru!”, namrštila se.

Leksanove oči su zaplamtele, ruka se povila unatrag. Roksanda je hitro stala pred brata.

„Pošli smo da gledamo borbu bikova, pastiri ih podjaruju za bodenje! Zar ne možemo da se zabavimo tamo bar na jedan čas?”

Sluškinja se zagledala u Leksanovu spremnu pesnicu i ljutito stavila šaku na kukove.

„Onda da kažem gospodi da nećete?”

Brat je pocrveneo i ne znajući zašto najednom ćušnuo Roksandu u stranu, zatabanavši kožnim oputnjacima kraj ravnodušnog Kujtima. Stopala su mu poput usijanog gvožđa nemilice žigosala prolećnu zemlju, meku od dugih snegova.

Roksanda se uhvatila za grudi, pogledala još jednom sluškinju i vojnika, pa smesta poletela za bratom.

„Njemu osam, njoj devet godina, a već se ponašaju tako”, čula je ženu gde im govori iza leđa. „Kakvi će tek biti kada odrastu?”

Trčali su. Nebo je bilo staklasto-plavo, kao slanom prekriven lan. Umesto ptica selica, jato vrana preletelo je glavnu kulu očeve kastre. Oštri tornjevi od belog kamena sjali su kao odraz snežnih vrhova što na zapadu međe Raban od širokog mora. Lednici su se polako topili i kroz nekoliko vodopada survavali u dolinu uz magličast šum. Čuo se samo udaljeni krik balabana skrivenih u nateklom barju.

Krovno, njihov dom. Viši od sveg ostalog sveta.

Roksanda i jeste i nije volela da bude tu. Goli zidovi pokriveni tkanicama i kožom bili su hladni čak i tokom leta, a po uskim, mračnim hodnicima vrebali su pretvorni pogledi, ka svakoj izgovorenoj reči ćulile su se ljubopitljive uši, uzimala te u sebe kao akšam tiha, zavidna usta. Leksan je koristio svaku priliku da iz odaja založenih dimljivom smrekom pobegne kud bilo, makar do staja ili da se provoza saonama preko visokih livada s kojih su otroci zimi dovozili seno. Već je naučio dobro i da jaše. Privlačile su ga kovačnice, zaprašnjene očeve štale, mahalska tržnica. Žudeo je da bude tamo gde se tiskaju životinje i ljudi i gde se uvek nešto događa, dok je

ona gužvu posmatrala iz prikrajka i upijala u sebe svačiji izgled i pokret, ostajući pritom neopažena.

Trčali su rame uz rame sve dok ih nije izdao dah. Oboje jednakog stasa, jednakih lica. Vetar je zaduivao s visine tako snažno da je tresao mandale po čamovim vratima. Čim se smirio, Roksanda je stala. Prvo je začula pasji lavež, a onda su sa vijugavog drumca pod selom zapršali teški, okovani točkovi. Pritrčala je leskovom plotu i razgrnula oštru koprenu propupele puzavice.

Kroz donju mahalu se sa severa ka katri pela ogromna, raskošna kočija koju su vukla tri konja crnja od smrti.

„Ljeksa! Ljeksa, vidi!“, usplahirila se. „Čija su ono kola?“

S vrata natkrovljene kočije blesnuo je zlatom namalan grozd.

„Begovska“, klimnuo je.

Osvrnula se i zabrinuto zagledala u bratovljeve oči, ali one su bile ravne i neme. Stao je do plotca s rukom spuštenom na srebrni handžar kao da podražava Kujtima i glasno pljunuo.

„Sigurno nas zato zovu da se vratimo.“

Nakon čitave zime praznog čamovanja, u njihov dom su pristizali strani ljudi, a ona nije znala treba li da strepi ili da se raduje zbog toga.

Projurili su kroz zadnju kapiju oko koje je sedelo nekoliko kopljanika i putem od uzidanih kamenova nastavili ravno ka dvoru. Pred vratnicama su im se ledeno naklonile delije s rufijama. Leksan je bez razmišljanja uleteo u hodnik. Ona je usporila. Zbog čega su vojnici-lica najednom tako neobično mračna?

Pustila je Ljeksu da odmakne, pa se širokim stepeništem zamišljeno popela do glavnog obitavališta. Na pola puta mimoišle su je sluge s drvenim vedrama za ogrev skrivajući oči, sluškinje su se šapćući sebi u dlan

odšunjale na gornji sprat. S jednog od prozora neprestano su pištali izgladneli ptići. Njihov tanani zov plavio je predvorje.

Nekakav sujeverni strah joj je stegao grudi. Stala je na vratnice predačkog doma i šakom dotakla čelo kao što to majka čini obraćajući se Sudajama u rano jutro ili s prvim mrakom. Zagledala se u srebrni mesec uklesan iznad vrata što je proždirao pozlaćeno sunce sasvim pocrnelo od čađi užegnutih baklji, pa se bojažljivo provukla ispod stoletnog znamenja kao da će joj istoga trenu pasti na glavu.

Našla se u prostoriji okrugloj kao košnica, kroz koju je uvek duvala studen bijući s dvanaest nezastakljenih okana. U svakom se u suton, na kraju nekog od svetih dana u godini, pomaljao drugačiji mesec. Ogromni kamenovi naređani u kupu od poda do vrha pridržavali su drveni prsten na sredini stropa kuda se i leti i zimi probijao dim. Bilo je to kao neko trinaesto okno. Deda po majci govorio je kako je ova dvorana nekada davno, još pre prvog sećanja ljudi, služila kao grobnica i da je ovo mesto sveto. Vetar je zaduvalao i ona je u njemu jasno začula dedin glas: kada Sudaje i u tom gornjem, trinaestom oknu napokon otvore svoje mesečasto oko nastupiće poslednji kraj sveta za kojim svetova više neće ni biti.

„Roksanda!”, prenuo ju je majčin glas tako da je zadrhtala otrčavši da se skrije iza ražarenog ognja. „Zašto ništa nije spremno?”, režala je Besjana na slugu. „Donesite dolame mladim gospodarima!”

Dolame? Radoznalo se izvila preko iskričavih plamenova tek sada na majci ugledavši svilu, kadifu i gajtane prošarane zlatnom žicom. Na nogama je imala sedefli nanule istačkane ljuskama bisera koje je nosila samo kada bi putovala u roditeljski dom. Dugi, srmeni zubun padao joj je do zemlje. Razrogačila je oči. Kada je pre stigla da se preobuče i zašto? Poslednji put se

tako obukla zimus kada su za najdužu noć palili kotače od molike i jeli s glavama mrtvih iznetim iz predačke kosturnice. Zar je i danas nekakav sveti dan?

Zurila je u nju kao zatravnjena.

„Ovde!”, rasekla je majka vazduh mršavom rukom primitivši da se Roksanda ne miče.

Kao i uvek kada je ljuta, blede lice gospođe Besjane dužilo se pod obodom crnog čepeca poput zimskog meseca. S čela su joj visile trake pune bajalica kakve pevaju starice s Vučkih vrhova nad dedinim dvorom padajući joj sve do brade. Kroz njih je motrila kao lovac skriven u trsci, pa je Roksanda hitro skrenula pogled na oca koji je dremao na prestolu.

„Gospodaru moj Jekure”, naklonila mu se majka kao da su pred mnoštvom sveta. „Čujete li, dolaze beglerbegovi ljudi, za koji tren će biti na kapiji!”

Otac je polako digao bradu i otvorio levo oko, dok je desno ostalo slepljeno za obraz kao da njime posmatra nešto što se događa pod zemljom. Jedna strana lica bila mu je iskrivljena i mrtva, druga je na tren zatitrala crvenim plamenom ognja. Čutao je i tek kada je ugledao Roksandu, usne su mu se pomakle. Po tome je znala da se osmehuje.

„Šta-a?”

Trake na majčinom licu dotakle su očevo rame prekriveno krznom risa.

„Beg Ruslan, gospodaru! Sam beg nam šalje važno poslanstvo!”, nagnula se kao da je ne čuje. „Kočije s tri prividgradska vranca dolaze drumom!”

„Ah-a”, klimnuo je Jekur i levom rukom pomakao desnu digavši je iz krila na rukohvat. „Deco.”

Prišli su da ih zdravom šakom pogladi po temenu. Koliko god da su se plašili majke, toliko su prema ocu osećali neobjašnjivu privrženost. On nije govorio mnogo, teško je hodao. Nije bio pravi velikaš, a kamoli ratnik,

ali je bilo nečeg dubokog i mračnog u njegovim starim, sjaktavim očima. Zračile su i oduvek je privlačile kao da znaju i vide nešto što je drugima nepoznato.

Znala je da ga drugi potajno nazivaju Mračnim i nije se zbog toga ljutila. Osećala je da iz usta onih koji tako govore prosto izbija strah. Drugi se plaše njenog oca kako se ona do pre koju godinu plašila dolaska noći. Jer, kao i otac, mrak nije govorio, nije vitlao oružjem, a ipak je bio nepobediv kada dođe njegovo vreme.

Kada bi rabanske planine prekrrio sneg dublji no što je ona visoka, Jekur bi se najednom budio iz učmalosti koja ga je osvajala u proleće i topla leta. Polovina lica mu je i dalje ostajala mrtva i nepomična, ali su mu se usne kravile od velikih grudenskih vatri. Tada bi se čitav dvor odeven u vunu i krzna okupljao oko porodičnog ognja i otac bi, kao da je i sam užegnuta nekim unutrašnjim plamenom, bez prekida govorio. Dvorjani bi se poredali na sedala i klupe, majka bi se ogrnula svojom maramom sve do očiju i kijala. U očevu zdravu ruku sluge bi namestile kuvano vino. Glas koji mu je tada izbijao iz grla bio je tako tečan i jasan da joj je bilo teško da shvati ko je njen pravi otac, onaj nemušti, letnji, ili ovaj poneseni, zimski.

I kada bi nastupila najduža noć u godini, kojoj su žene u dedinoj Vuči tepale imenom Jelda, otac bi govorio o povesti njihove kuće i uređenju čitavog sveta. O begu Tardanu koji je nekada davno doplovio u Srednje carstvo iz zemlje na drugoj strani Mrtvog mora i Tardanovoj ćerki jedinici Grozdani, pramajci svih Tardića.

„Je li ličila na mamu?“, upitala je Roksanda zaneseno. „Mora da je bila strašno lepa!“

„Teško... Bila je šira od tri čoveka, s ogromnim valjkastim vratom, nabrekli stomakom i okruglim bokovima.“

„Ko kuvarica Sjana?“, zgađeno je uzviknula. „Pa ko bi je takvu hteo!“

„Mnogi”, nasmešio se otac. „Po padu carstva jedini je njen dvor ostao netaknut u čitavoj Tardi.”

„Zar je jedna žena porazila crne konjanike, a toliki ratnici nisu mogli? Kako?”, zamislio se Leksan.

„Magla”, zakašljao se Jekur. „Čudotvorna magla ju je zaštitila neprobojnim oblakom. Baš na mestu gde je danas Prividgrad nekada se nalazilo Tardanovo imanje. Magla je izlazila iz zemlje i pretvarala ga u privid. I Tardanov čardak, i vinograde, i staje s bezbrojnim blagom izmeštala je u onostrano štiteći ih od propasti. Zbog toga su se toliki prosoci nadmetali za Grozdaninu ruku.”

„Kakvi sad prosoci?”, namrštila se Roksanda kojoj masna pregača sluškinje Sjane nije izbijala iz glave.

„Jedni lukavi, drugi snažni. Treći lepi, četvrti mudri”, otpio je otac mirišljavo vino. „I od svake je vrste Grozdana odabrala najboljeg.”

„Četiri? Imala je četiri muža?”, zatreptao je ćutljivi Leksan.

„I s njima izrodila četrnaestoro dece”, zanjihao se Jekur na prestolu. „Deset sinova i četiri kćeri.”

„Uh”, zabrojala se Roksanda. „A kako su se oni zvali?”

„Svaki sin je dao ime jednoj tardanskoj župi, a svaka ćerka reci. Raširili su se po zemlji, poženili se i poudavali, pa majci Grozdani rodili devedeset i devet unučića. Prve Tardiće.”

Leksan i Roksanda su se zagledali. Zamislila je stotinu dece njihovih godina kako trče po dvoru i od toga joj se odmah zavrtilo u glavi.

„I jedan od tih unuka je onda postao beg?”, upitao je Leksan ozbiljno.

Očevo lice se na trenutak smračilo.

„Jeste, ali on nije vladao dugo. Pramajka Grozdana ga je ubila i odmah zatim pojela.”

„Ubila?”, narogušio se Leksan.

„Pojela!”, razrogačila je oči Roksanda. „Zašto?”

„Jer je mogla”, zaklimao je otac otežalom glavom. „To je značilo da on nema prava da vlada. Da je istinski izabranik sudbine, osetio bi njenu nameru i osujetio je.”

„A šta je bilo s ostalom unučadi?”, ciknula je Roksanda. „Sve ih je pojela?”

„Ne, udružili su se, zarobili Grozdanu i odvezli je čunom na veliko jezero u srcu Tarde”, zapario je vinom kroz ledeni vazduh kao da maše kadilicom. „I tamo je bacili u najdublji vir. Voda je odmah od plave postala crnom. Od tada se ono naziva Grozno.”

Jekur je začutao. Disao je teško, ali ne stoga što se umorio. Leksan i Roksanda su zamišljeno gledali ka vatri puštajući da im se očeve reči slegnu u duši.

„Preživeće onaj najmudriji, ili najsnažniji, ili najlukaviji, ili najspretniji”, progovorio je dubokim glasom. „Onaj koji nečim nadjača ostale dokazuje da je izabranik Sudaja.”

Dotad nepomična, majka je najednom skinula s glave debelu maramu i neočekivano ih pomilovala po kosi.

„Dobro upamtite ove reči”, zagledala im se u oči. „Morate biti spremni na sve! Budite bolji i okrutniji od drugih kako biste opstali. Samo onaj koji ne preza ni od čega na kraju pobeđuje. Ne zaboravite to!”

Pritisla je njenu i Ljeksinu glavu sebi o bokove. Bez otpora se predala tom grubom milovanju, pribila obraz uz majčinu haljinu i razneženo digla pogled samo da bi shvatila kako ona kroz crvene trake izvezenih bajalica ne posmatra njih, već oca. Očima čudnim, gotovo zaljubljenim.

Preko Jekura su bile prebačene kože, sedeo je nepomičan na debelom ogrtaču postavljenom preko železnog rabanskog prestola ukovanog u živi kamen. Poluuzet, polupokretan, a ipak gospodar svega i svih koji žive na ovim gorama. Ako je ono o čemu on priča tačno, kako je to bilo moguće?

I majka, koja je još bila mlada i lepa, i ona ga se plašila. Sve je Roksanda znala, sve osećala, iako je bila dete. Jer se ništa na dvoru nije tajilo od njih. Podrobno su im prepričavani bojevi, mučka ubistva, svakakve prevare kojima su se služili njihovi susedi. Znala je kako je griško pleme pre mnogo godina ubilo Jekurevog brata i njegovog sina, Besjaninog prvog muža, u jednom prepadu pod Gromilama. Pričali su im kako su ljudi peleškog despota otrovali majčinu braću na svadbi u njenom Vuču kada je Roksanda još bila odojče. Već sa pet, šest godina Roksanda je znala da su ljudi nemilosrdni. Ne samo okolna plemena već čitav svet.

„Mama, zašto si se preudala za oca?“, najednom je upitala.

„Trebalo je odmah da se udam za njega“, odgovorila je zamišljeno. „Pogrešila sam, neka mi oprostí sudbina. Čak ni starci nisu slutili da je Jekur istinski gospodar Rabana. Tek su mi crnomajke otkrile to. Samo su one znale da je njegova bolest dar.“

„Kako bolest može biti dar?“, uspravio se Leksan i zagledao u majku. „Da se pobijemo mačem, mislim da bih i ja uspeo da ga pobedim.“

„A da li bi nasrnuo na njega?“, osmehnula se Besjana.

Leksan se zagledao duboko u gavranski crne oči i odmah ustuknuo.

„Ne bih“, okrenuo se plamenu uz čudan zazor na svom inače uvek mirnom licu.

I sad, kada je zima prošla i otac opet tonuo u obamrlost i ćutnju, majka je preuzimala njegovu moć i kao i uvek uređivala sve na dvoru.

„Šta hoće ti posetioci, zašto se nisu najavili? I gde su stavilac i peharnik?“, osvrtala se. „Mogao je beg da kaže kako će slati poverenike. Nije zima bila teška, niti sneg tako dubok da se baš nijedan Ruslanov glasnik nije

mogao probiti kroz klisuru i griške Gromile! Ne, nisu ovo obični izaslanici...”

Otac je ćutao kao da sve već unapred shvata i zna, ali ne oseća potrebu da drugima to objašnjava.

„Crnič”, graknuo je.

„Misliš?”, sletela je Besjanina koščata, bleđa ruka na očevo rame. „Onda su govorkanja o buni njihovog plemena tačna! Ali kakve to veze ima s nama?”

Jekur je umesto odgovora nemo posmatrao vatru. Majka je rascepila usnu vrhom dugačkog nokta na kojem su bile nacrtane tri reze sudbine.

„Beg nam ne veruje, nešto smeri.” Kršila je ruke. „Jekure, ovo poslanstvo može biti opasno...”

Bratovljevim čelom preletela je senka hitrija od tekunice. Oboje su krajičkom oka uznemireno osmotrili majčino lice.

Sluge su iskoračile iz stražnje odaje noseći u rukama njihove dolame od crvene svile. Pratilo ih je nekoliko zbunjenih dvorjana.

„Kako bedan doček...”, prošaptala je Besjana. „Sazovite zemljanike! Koga god ima u gornjem selu, neka se odmah stvori ovde! Da svi čuju šta begovi ljudi imaju da kažu.”

Kroz odjek njenih reči začuli su se škripa vrata i udarci okovanih kopalja. Hodnikom su odzvonili odsečni glasovi stražara.

Svi su digli glave. Besjana je popravila zubun pre nego što je brata i nju privila uza se.

„Baš da vidimo!”

Trake na njenom licu su se umirile pošto im je oboma svoje tanke, dugačke prste zarila u ramena.

„Poslanstvo beglerbega Ruslana plemenitog Kulaša, gospodara Tarde!”, povikao je vojnik i kroz vratnice propustio nekoliko prilika.

Onizak, dežmekast plemić ušao je prvi u njihovu kamenu košnicu i dokaskao pred Jekurev presto. Rok-sanda se zagledala u mladu ženu što je za njim osmatrala visoka okna u naručju držeći odojče, dok je Leksan pomno motrio dečaka njegovih godina, baš onako debeljuškastog i crnpurastog poput čoveka koji je zbunjeno stao pred Jekura.

„Moje poštovanje”, naklonio se plemić s nabrekliim pojasom. „Begovski tepčija Ševija Zogaj”, izgovorio je kao da okleva.

„Zogaj?”, otelo se majci uz uzdah. „Griža!”

Gostovo lice se natuštilo u oblak.

„Molim vas”, spustio je pogled. „Još je moj deda, odavno, i s čitavom porodicom prešao u prestonicu. Ja sam samo verni sluga našeg zajedničkog gospodara i ništa više.”

„Do-bro...”, otegao je otac i čudno se naklonio Ševiji kao da će mu se kičma slomiti. „Do-bro do-šli.”

Začuvši očev glas, ovome je nelagoda prošarala odrvenjeno lice sivim senkama.

„Da...”, zalupkao je nogom i nakašljao se. „Šalje me beglerbeg da vam se nađem i budem u svemu ispomoć. Ja ću nadalje nadgledati sakupljanje soća po Rabanu i pregledati zapis obveznika, kako zemljišnih, tako i vojnih, kako bih osigurao da je s vašim velmoštvom sve u redu.”

„Pregledati nam zapis?”, obesila je majka usnu. „Zbog čega?”

Na tepčijinom licu zarudila je sigurnost.

„Jer nas čekaju smutna vremena... Beg Ruslan želi da u svakoj župi uprava bude pod konac. Stvari se moraju dovesti u red, a to može potrajati godinama. Zato je čitava porodica doputovala sa mnom. Da vas upoznam sa mojim suprugama...”

Majčina ruka na Roksandinom ramenu je sa svakom izgovorenom rečju postajala sve teža, a otac je samo usporeno klimao glavom. Leksan ih je sve posmatrao ispod oka. Tepčija još nije ni završio, a Jekur je pokazao slugama kako želi da ustane. Dva stražara počela su da ga dižu. To je trajalo. Dok je posmatrao njegove mrtve udove, neprijatnost je opet osvojila došljakovo lice. Prestao je da priča i s gađenjem gledao kako otac po podu vuče desnu nogu, levom jedva prelazeći preko dvorane.

Kako im je prilazio, tako su se tepčija i njegove supruge udaljavale.

„Go-re. Ja-ću”, rekao je onim umornim, letnjim glasom što je zvučao kao okretanje čekrka.

„Gospodine Jekure, nemojte vi ako vam je nezgodno, mogu i sluge...”, trčkarao je za njime tepčija, ali ga otac nije slušao.

Lično ih je poveo ka porodičnim odajama krećući se između došljaka poput nekakvog strašila. Ševijine žene su sklanjale decu kao da je veštac koji će ih začarati.

Zbunjenu Roksandu najednom je preplavilo zadovoljstvo. I oni ga se plaše! Iz oca je tukla ona ista moć koja ga je terala da priča o postanku i kraju sveta sve do jutra tokom najdužih noći.

Čim su pridošlice izašle iz dvorane, majka je zarežala.

„Prokleti Griža!”, zatalasale su joj se trake pred očima. „Beg šalje jednog od prokletnika da nas nadgleda kao da smo mi nekakvi izdajnici! Takva uvreda sigurno nije slučajna, ali neće im to proći tek tako!”

Proleće je odmicalo, a majka još ništa nije učinila da se reši neželjenih pridošlica. Gosti su se već odomaćili u njihovom kamenom gnezdru i to do te mere da je Roksanda pomislila kako će u Rabanu ostati zauvek. Nije joj se to

svidalo, ali je podražavajući majku stisla zube spremna da pretrpi njihovo prisustvo.

Sasvim drugačije se poneo Leksan. Bratu kao da je prijalo što uza se ima dečaka pred kojim može da se pokaže. Tepčijinog sina vodio je u očevu oružnicu, zajedno su gledali kako se potkivaju konji. Sve češće su išli po dvoru mašući drvenim mačevima. Sprva je njegova majka ispod oka gledala na to drugovanje jednako kao i mati Besjana, ali nakon mesec dana prihvatile su njihovo drugarstvo i pustile da cele dane provode zajedno.

Roksanda je postala ljubomorna. Ranije su Leksan i ona bili nerazdvojni, a sada se osećala suvišnom.

„Kako možeš da se družiš s njim? Vidi kako je smotan i debeo!”, rekla bi bratu nakon večernje molitve.

„Jeste”, slegao bi Leksan ramenima.

„Ti si sto puta bolji konjanik, on ni matorog jalovnjaka ne zna da zajaše.”

„Jedva i to”, klimnuo je.

„Pa što ga vodiš na jahanje?”

„Eto”, pogledao bi brat u stranu kao da je ne razume.

Leksan ju je, tako ćutljiv kakav je bio, bez ikakvog objašnjenja isključivao iz igre za igrom. Osetila se nemoćnom, dok je na kraju nije prožeo gnev. Kada su njih dvojica jednog jutra počeli da se sašaptavaju kako će da se iskradu na Čebelj i kradu ptičja jaja, bilo joj je dosta svega.

„Idem i ja!”, prosiktala je prkosno ih presrevši nasred hodnika. „Ne možeš da mi zabraniš.”

Leksan ju je spremno uzeo za ruke i pomerio da prođu. Proključala je.

„Ako me ne povedeš, reći ću te majci!”

Tepčijin debeljko zbunjeno je stao sa strane. Leksan ju je oštro pogledao u oči i uzdahnuo.

„Dobro.”